

De impact van de coronacrisis op het gezinsleven – resultaten van een bevraging i.s.m. BPact en Indiville

Studiedienst Gezinsbond

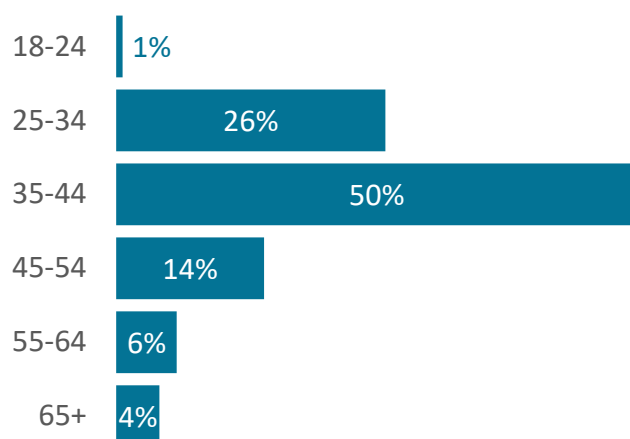
April 2020

1 De bevraging

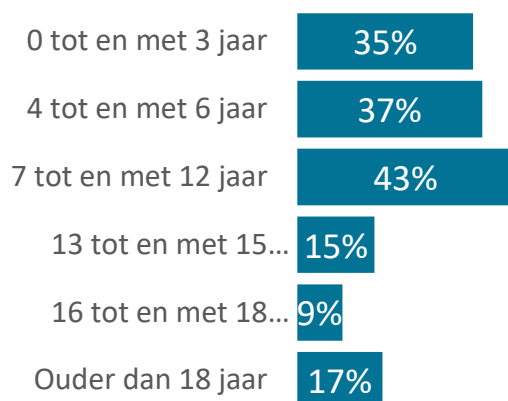
De maatregelen om het coronavirus in te dijken hebben een grote impact op het gezinsleven. In samenwerking met onderzoeksexperts Indiville en Bpact vroegen we aan gezinnen hoe ze de coronacrisis beleven: wat is de impact op gezinsrelaties, hoe houden ze contact met grootouders, hoe zit het met de combinatie van werk en gezin en loopt alles vlot met het schoolwerk? We verspreidden de online vragenlijst tussen 26 maart en 31 maart via onze communicatiekanalen: via de ledennieuwsbrief en onze sociale media. Op dat moment waren de strenge coronamaatregelen iets minder dan 2 weken van kracht. In totaal hebben 2355 mensen de vragenlijst ingevuld.

De gemiddelde respondent is vrouw (87%), hoger geschoold (80%) en heeft thuiswonende kinderen (88%). Ongeveer de helft van de gezinnen met kinderen heeft 2 kinderen, 20% heeft 1 kind, 24% heeft 3 kinderen en 7% heeft meer kinderen. In bijna alle gezinnen met thuiswonende kinderen zijn er nog grootouders in leven. De meerderheid van de respondenten werken als bediende (41%) of als ambtenaar (34%); 7% is zelfstandige en 4% is arbeider.

Grafiek 1: Leeftijdverdeling van de respondenten

Grafiek 2: leeftijdsverdeling van de kinderen

2 De combinatie van werk-gezin

De coronacrisis zet de combinatie van gezin en werk helemaal op zijn kop. De werksituatie van mensen is veranderd én de zorg voor kinderen verloopt anders. Iets meer dan de helft van de respondenten werkt volledig thuis; 14% werkt volledig buitenshuis en 16% combineert thuiswerken met buitenshuis werken. Wie thuis werkt en kinderen heeft, kan op die dagen de kinderen normaal niet naar de kinderopvang of de opvang op school brengen, tenzij het om een kwetsbaar gezin gaat. We zien dat 82% van de gezinnen de kinderen thuis kan opvangen, slechts 6% gebruikt professionele opvang. Vier op de tien van de ouders vindt de opvangsituatie van de kinderen heel goed, vijf op de tien vindt hem niet ideaal, maar doenbaar. Voor één op tien van de ouders is die opvangsituatie echt heel moeilijk.

Grafiek 3

WERKEN – INDIEN BEROEPSACTIEF

Welke situatie is op jou van toepassing?

N=2067

Grafiek 4

OPVANG KINDEREN

Welke oplossing heb je voor de opvang van je kind(eren)?

Hoe voel je je bij de oplossing die je hebt gevonden voor de opvang van je kind(eren)?

N=2139

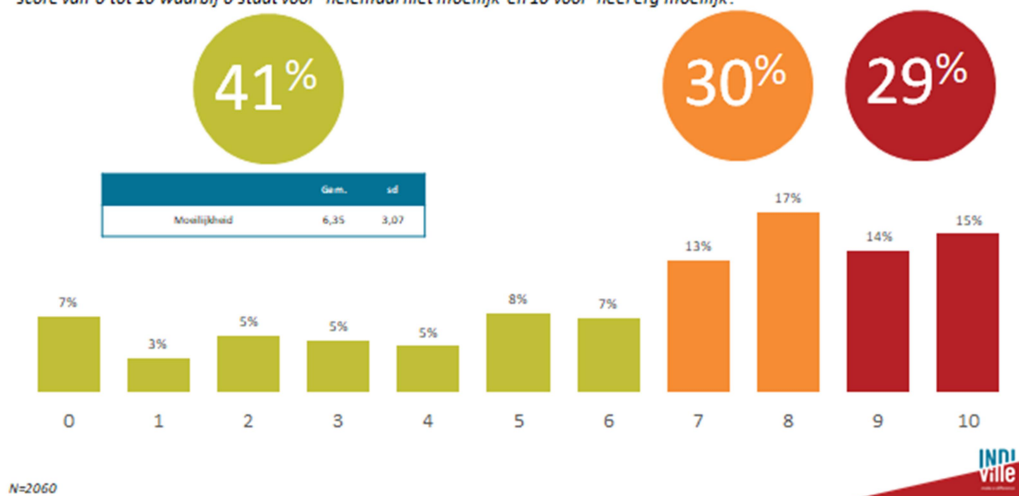

2 op de 3 ouders zegt dat ze de combinatie van werk en gezin op dit moment moeilijk; één op de drie vindt die zelfs heel moeilijk. Als je de vragen over de combinatie van werk en gezin naar leeftijd uitsplitst, dan blijkt dat de respondenten tussen 25 en 34 jaar het het moeilijkste hebben, ook tussen 35 en 44 jaar is het nog moeilijk, maar vanaf 45 jaar daalt de groep die het moeilijk heeft. In cijfers vertaalt zich dat zo: 35,6% van de 25-34 jarigen geeft een score van 9 of 10 (de rode bol in de grafiek) op de vraag “hoe moeilijk vind je op dit moment de combinatie tussen werk en gezin”, bij de 35-44 jarigen is dat ook nog 32,1%. Maar bij de 45-54 is dat slechts 12,7%.

Grafiek 5

MOEILIKHEID COMBINATIE WERK-GEZIN

Hoe moeilijk vind je het op dit moment om de combinatie te maken tussen werk en gezin? Je kunt antwoorden met een score van 0 tot 10 waarbij 0 staat voor 'helemaal niet moeilijk' en 10 voor 'heel erg moeilijk'.

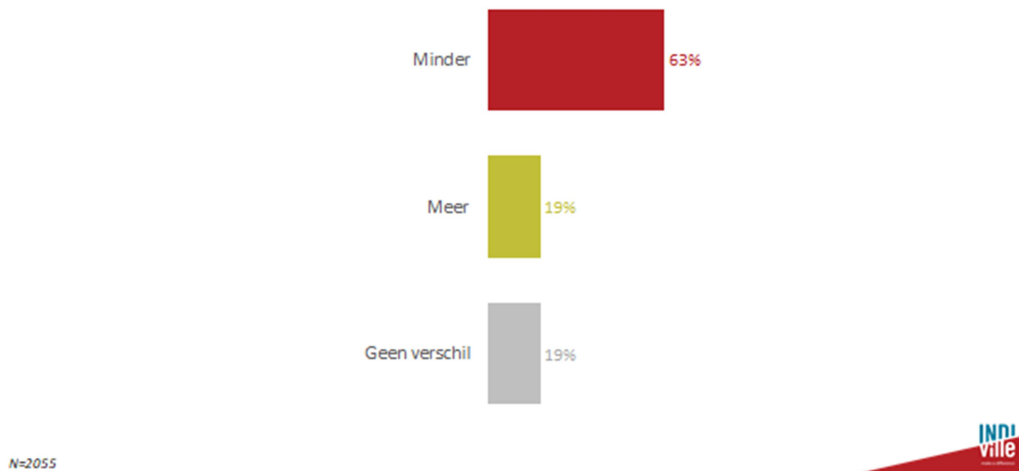

Meer dan 60% is minder tevreden over de combinatie van werk en gezin dan voor het ingaan van de corona-maatregelen. Terwijl thuis werken in gewone tijden de combinatie van werk en gezin kan verlichten, is dat vandaag vaak niet het geval. Wie thuis werkt en kinderen heeft moet ook zorgen voor die kinderen: spelen, eten geven, structuur bieden, begeleiden bij huiswerk, hen motiveren om uit bed te komen, troosten als ze het moeilijk hebben... Een heel andere realiteit dan thuis werken wanneer de kinderen naar de opvang of naar school zijn. De oorzaak van dat verschil tussen de leeftijdsgroepen is dus niet de leeftijd van de ouders an sich, maar wel de andere gezinssituatie, met name de leeftijd van de kinderen.

Grafiek 6

TEVREDENHEID COMBINATIE WERK-GEZIN

Ben je meer of minder tevreden over de combinatie van werken gezin of is er geen verschil met voor de coronacrisis?

Ook bij deze vraag is er een link met leeftijd, wat zeker te maken heeft met de leeftijd van de kinderen. Het aandeel respondenten dat minder tevreden is over de combinatie dan voor de coronacrisis:

- 66,4% van de 25-34 jarigen is minder tevreden
- 68,2% van de 35-44 jarigen is minder tevreden
- 42,1% van de 45-54 jarigen is minder tevreden

Het effect van de gezinssituatie, met name de leeftijd van de kinderen, wordt nog bevestigd door meer antwoorden die we kregen.

We gaven de respondenten een lijstje met uitspraken over hun werksituatie en vroegen hen welke van die uitspraken op hen van toepassing zijn. Bijna de helft van de mensen zegt bijvoorbeeld dat ze minder productief zijn dan voor de coronacrisis. Ook deze antwoorden zijn gecorreleerd met leeftijd: stellingen die op moeilijkheden duiden worden meer gekozen door de jongere leeftijdsgroep. 55,6% van de jongste groep zegt bijvoorbeeld dat ze minder productief zijn, terwijl dat bij de 45-54 jarigen zakt tot 34,8%.

De antwoorden zijn verder ontluisterend voor de houding van de werkgevers voor dit productiviteitsverlies. Slechts één derde van de respondenten geeft aan dat zijn werkgever begrip heeft voor de moeilijke combinatie van gezin en werk en ermee rekening houdt. Ook is het zo dat maar één op de vijf van respondenten de combinatie van thuiswerk en gezin met zijn leidinggevenden kan bespreken. Niet verwonderlijk dan ook dat maar één op de vier van de respondenten zegt dat zijn kinderen zich goed voelen bij de manier waarop de ouder zijn werk thuis organiseert. Vier op de tien van de ouders voelt zich dan ook schuldig tegenover zijn kinderen. Dit alles toont aan dat de huidige combinatie van gezin en (thuis)werk erg moeilijk is voor de gezinnen, en dit al na twee weken. De situatie zal er sindsdien waarschijnlijk niet op verbeterd zijn.

Grafiek 7

WERKSITUATIE

Welke van volgende uitspraken zijn op jouw werksituatie van toepassing?

N=2018

3 schoolwerk

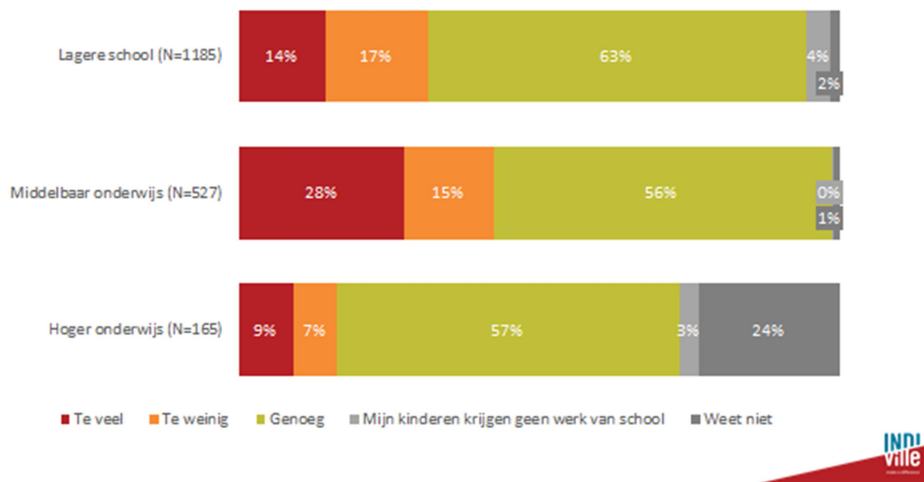
Ouders en kinderen worden vandaag met een totaal nieuwe onderwijsrealiteit geconfronteerd. De coronacrisis heeft ons onderwijs in een digitale stroomversnelling gebracht: kinderen uit het basisonderwijs en secundair onderwijs gaan niet langer naar school, maar ze krijgen via digitale leerplatforms opdrachten die ze thuis moeten uitvoeren. Studenten in het hoger onderwijs die op kot zaten, volgen nu meestal thuis online de hoorcolleges. Scholen en instellingen voor hoger onderwijs proberen dit afstandslernen met heel veel creativiteit, inzet en enthousiasme waar te maken, maar ook uit deze bevraging blijkt dat dit niet voor alle leerlingen, studenten en hun ouders vanzelfsprekend is.

Ruim zes op tien ouders van kinderen in het basisonderwijs vinden dat hun kind juist genoeg schoolwerk krijgt, niet te veel en niet te weinig. Ouders met kinderen in het secundair zijn minder tevreden, bijna drie op tien ouders vinden dat hun kind te veel taken krijgt, 15% klaagt over te weinig werk.

Grafiek 8

SCHOOLWERK HOEVEELHEID

Vind je dat jouw kind(eren) nu te veel, te weinig of genoeg werk krijgen voor school?

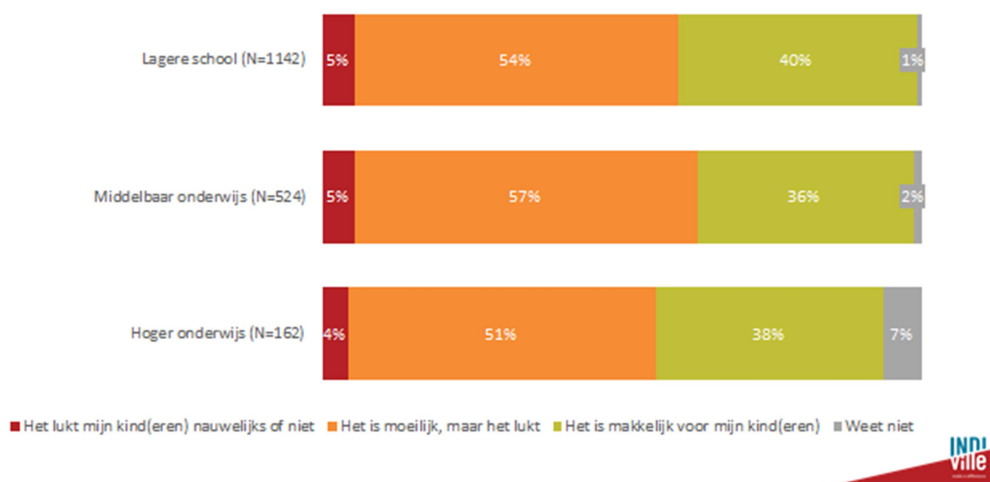

Ruim de helft van de ouders is van mening dat dit schoolwerk maar met moeite lukt voor hun kinderen, voor een op twintig lukt het helemaal niet. Let wel, de bevraging dateert van voor de paasvakantie, het gaat hier dus vooral over de haalbaarheid van herhalingsoefeningen en dus nog niet over de introductie van nieuwe leerstof. Rekening houdend met het feit dat vooral relatief kansrijke gezinnen (dat merken we onder meer aan hoger opleidingsniveau van de respondenten) de vragenlijst hebben beantwoord, is dit vrij verontrustend.

Grafiek 9

SCHOOLWERK MOEILIKHEID

Hoe lukt het algemeen genomen voor jouw kind(eren) om het schoolwerk te maken?

De volgende grafiek bevat de antwoorden op een aantal stellingen over schoolwerk. Studenten uit het hoger onderwijs beschikken allemaal over een eigen computer, maar voor leerlingen uit het

basis en secundair onderwijs blijkt een voldoende aantal computers in één op vijf gezinnen een probleem. Hier geldt weer dezelfde bedenking die we al eerder maakten: dit is een opmerkelijk cijfer aangezien onze achterban relatief kansrijke gezinnen zijn.

Een meerderheid van de ouders is van oordeel dat het afstandsleren al bij al wel meevalt, ze zijn relatief tevreden over de communicatie van de school, de inzet van hun kinderen en ze maken zich niet te veel zorgen over een mogelijke leerachterstand. Maar in bijna vier op tien van de gezinnen verloopt dit allesbehalve vlot en zorgt het ‘thuisonderwijs’ voor veel conflicten.

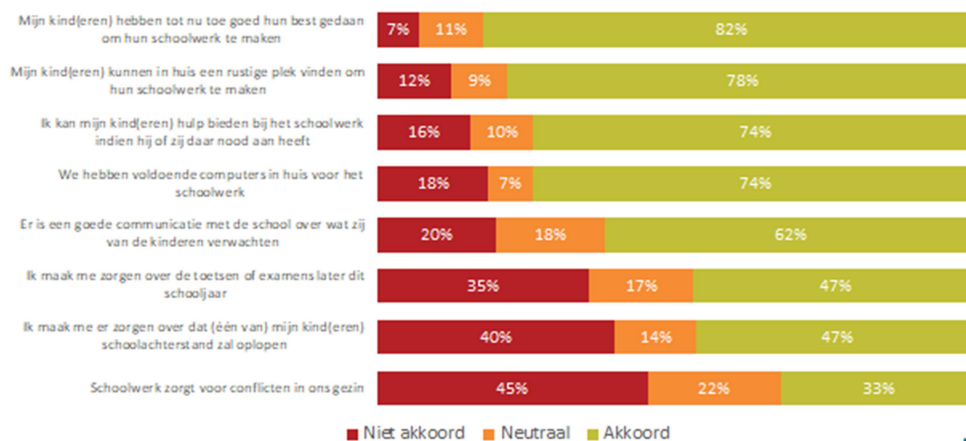
In ongeveer driekwart van de gezinnen vinden leerlingen thuis een rustige plek om schoolopdrachten af te werken, en kunnen ouders hun kinderen helpen indien nodig. Dit betekent dus dat in maar liefst een kwart van de gezinnen er geen ideale studieplek kan gecreëerd worden en opnieuw maken we de bedenking dat onze respondenten tot een relatief bevoorrechte groep gezinnen behoren.

Het hoger onderwijs heeft al beslist om het afstandsleren tot het eind van het academiejaar in te voeren, voor het basis- en secundair onderwijs was dit op het moment van de bevraging nog onduidelijk. Hoe ouder de kinderen, hoe meer zorgen ouders zich maken over de eventuele gevolgen van de maatregelen voor leerachterstand en over het behalen van een diploma, dit zorgt voor veel bijkomende stress in gezinnen.

Grafiek 10

SCHOOL STELLINGEN

In welke mate ga je akkoord of niet akkoord met de volgende stellingen?

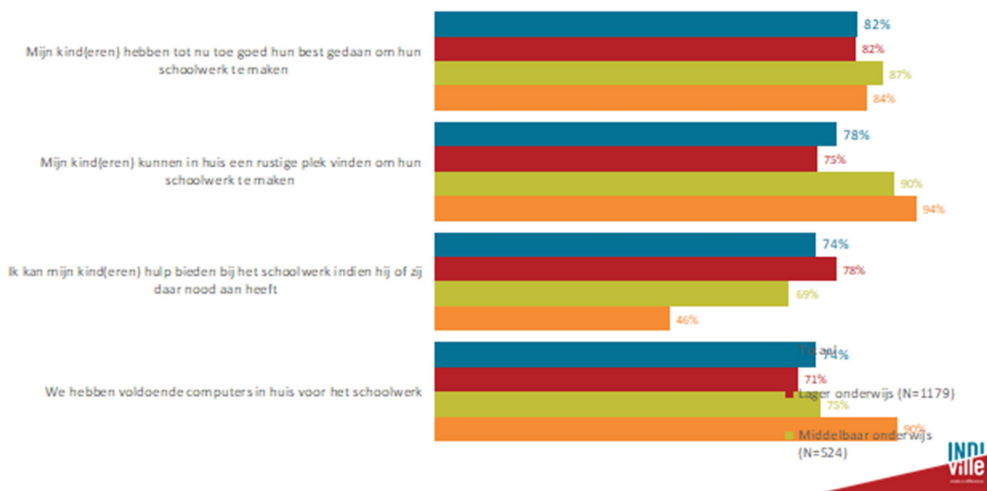
N=1460

Grafiek 11

SCHOOL STELLINGEN NAAR TYPE ONDERWIJS

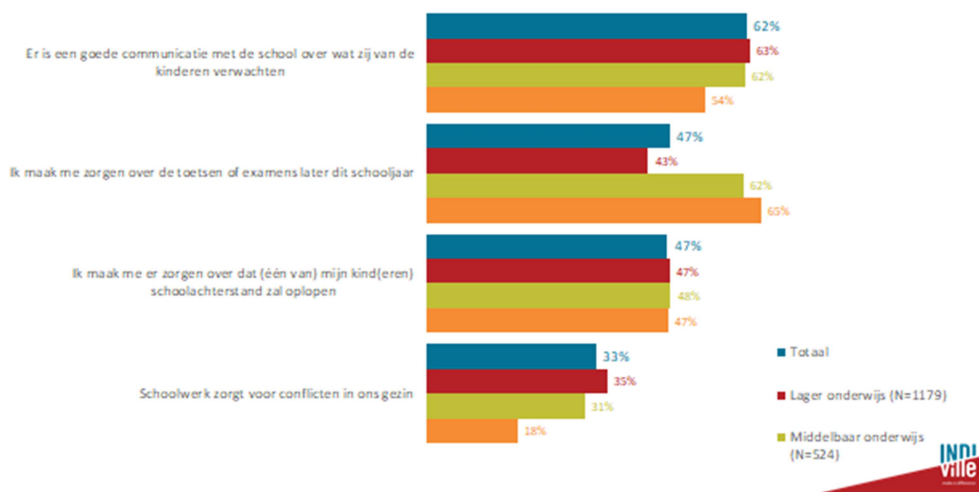
In welke mate ga je akkoord of niet akkoord met de volgende stellingen? - % Akkoord

Grafiek 12

SCHOOL STELLINGEN NAAR TYPE ONDERWIJS

In welke mate ga je akkoord of niet akkoord met de volgende stellingen? - % Akkoord

4 Gezinsleven in coronatijden

4.1 Activiteiten van de kinderen

We legden de respondenten een reeks activiteiten voor en vroegen of hun kinderen deze meer of minder doen dan voor de coronacrisis. Het is niet verrassend dat een grote groep meer tijd voor het scherm doorbrengt: 66% van de ouders zeggen dat hun kinderen meer TV kijken; 39% van de kinderen speelt meer computergames en 34% is meer bezig met de GSM. Games en gsm gebeurt vooral door de oudere kinderen.

Wel verrassend is dat een grote groep kinderen meer buiten speelt dan voor de crisis en dat één op drie meer beweegt. Het mooie weer van de weken voor de bevraging zal daar zeker voor iets tussen zitten. Jongere kinderen spelen vermoedelijk meer in de tuin of in een park. Oudere kinderen en studenten gaan joggen, fietsen of wandelen met een vriend of met hun lief omdat het de enige toegelaten vorm van fysiek contact is.

Tegelijk zegt 40% van de ouders dat hun kinderen minder bewegen dan voor de corona-crisis, ondanks de vele initiatieven die er zijn om kinderen te laten blijven bewegen. Mogelijk zijn er ook grote verschillen in activiteiten tussen de kinderen van één gezin: terwijl de ene meer beweegt, doet de andere dat juist niet.

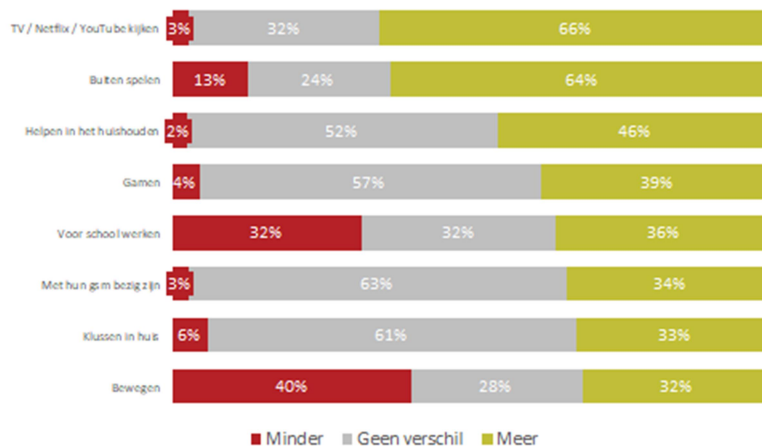
Meer tijd samen in huis doorbrengen betekent voor bijna de helft van de ouders ook dat de kinderen meer helpen bij huishoudelijke taken, één derde ziet zijn kinderen meer klussen doen in huis.

Voor schoolwerk zien we een gemengd beeld: één derde doet meer, één derde doet even veel en één derde doet minder dan voor de coronacrisis. Uit de antwoorden over onderwijs weten we dat scholieren uit het middelbaar meer schoolwerk krijgen dan kinderen uit de lagere school. Bovendien zijn er veel verschillen tussen scholen en kunnen er ook tussen de kinderen in hetzelfde gezin verschillen zijn.

Grafiek 13

ACTIVITEITEN VERSCHIL MET VOOR DE CORONACRISIS – THUISWONENDE KINDEREN

Komen de volgende activiteiten meer of minder voor bij je kind(eren) dan voor de coronacrisis of is er geen verschil?

N=2037

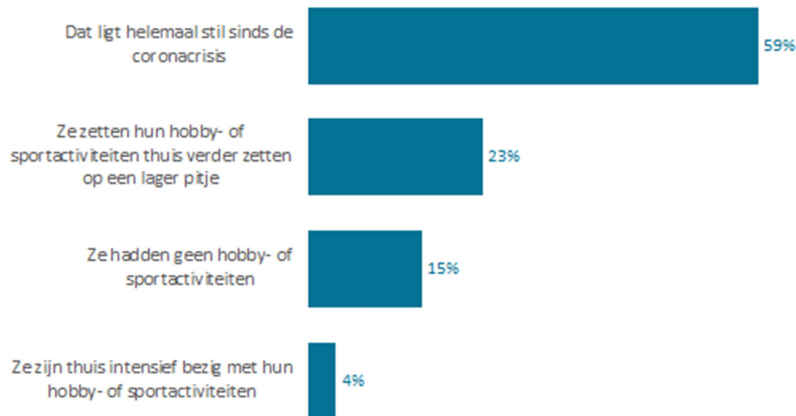
Hobby's spelen een belangrijke rol in het leven van kinderen en voor ouders is het vaak een hele klus om het vervoer naar de hobby's te regelen. Dat valt nu allemaal weg. Net zoals de scholen zijn ook de sportclubs, muziekscholen en academies gesloten. We vroegen ons af in hoeverre kinderen die hobby's thuis verder zetten, al dan niet met begeleiding van hun club. Uit de resultaten blijkt dat de hobby's voor de meerderheid van de kinderen stil liggen (59%) of op een laag pitje

doorgaan (23%). Slechts 4% van de ouders zegt dat (één van) hun kinderen nog intensief met hun hobby bezig zijn. Zij blijven bijvoorbeeld dagelijks hun muziekinstrument oefenen of krijgen online opdrachten van hun coach.

Grafiek 14

ACTIVITEITEN VERDERZETTING HOBBY'S – THUISWONENDE KINDEREN 4J EN OUDER

Op welke manier zet(ten) je kind(eren) de hobby- en sportactiviteiten verder?

N=2101

4.2 Contacten met de grootouders

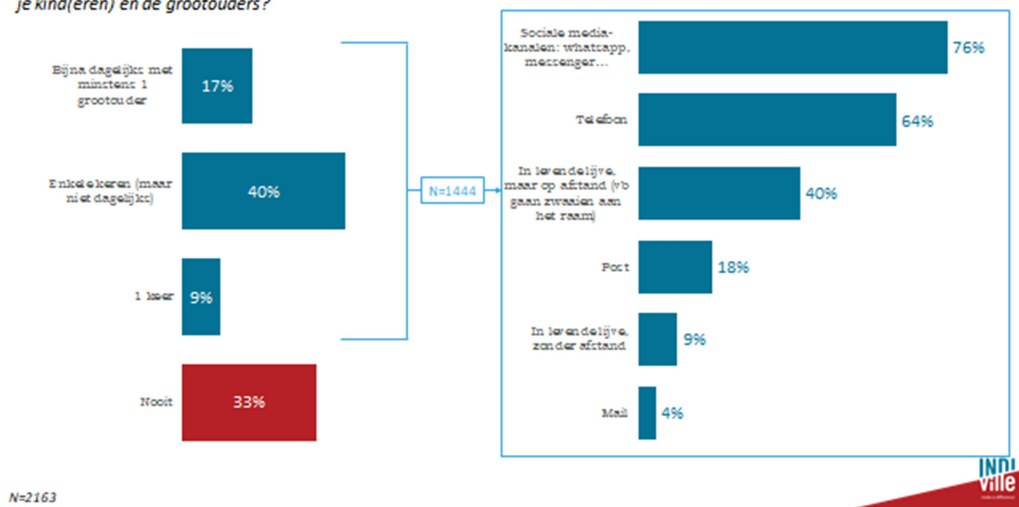
Uit onze eerdere grootouderonderzoeken weten we dat grootouders een belangrijke rol spelen in het leven van hun kleinkinderen. Ze ondersteunen de ouders bij de combinatie van werk en gezin als de kleinkinderen klein zijn, ze organiseren familiefeesten en brengen zo de generaties samen rond de tafel, ze zijn een luisterend oor voor hun tienerkleinkinderen... Door de coronacrisis valt hun rol in de opvang grotendeel weg¹, familiefeesten kunnen niet meer doorgaan, contact houden moet op een andere manier. Twee derde van de ouders zegt dat hun kinderen sinds de corona lockdown contact gehad hebben met hun grootouders. Hoe jonger de respondenten, hoe vaker er contact is met de grootouders. Contact op afstand tussen grootouders en kleinkinderen verloopt via sociale media en ook de telefoon. Opvallend is dat er bij 40% nog contacten in levende lijve plaats vonden, maar dan wel met de nodige afstand. Wanneer de grootouders dichtbij wonen, dan kan er op die manier contact gehouden worden. Bijna één op tien heeft nog gewoon contact gehad met de grootouders. Dit gebeurt veel meer bij de jongste respondenten: in de leeftijdsgroep 25-34 jaar heeft 17% in levende lijve contact gehad. Vermoedelijk gaat het hier om jonge grootouders die mogelijk nog opvang voorzien van hun kleinkinderen.

¹ Kind en gezin maakte een beslissingsschema om te bepalen of het verstandig is voor grootouders om hun kleinkinderen op te vangen: enkel wie jonger is dan 65 jaar, in goede gezondheid en geen mantelzorger is voor kwetsbare personen kan dit nog doen. <https://www.opgroeien.be/veelgestelde-vragen-coronavirus/wat-met-de-grootouders>

Grafiek 15

SOCIAAL CONTACT THUISWONENDE KINDEREN MET GROOTOUDERS

Hoe vaak is er de voorbije twee weken contact geweest tussen je kind(eren) en de grootouders? Hoe hebben je kinderen contact gehad met hun grootouders?

4.3 Gezinsrelaties

Aan de hand van een aantal stellingen bekijken we hoe de respondenten de gezinsrelaties en sociale relaties ervaren. Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het over de ervaringen van ouders gaat. Hoe kinderen dezelfde situatie ervaren komen we met deze bevraging niet te weten.

De overgrote meerderheid van de ouders heeft de indruk dat de kinderen hun vrienden missen. Het lijkt er op dat in een groot aantal gezinnen kinderen dit gemis aan sociale contacten deels kunnen compenseren binnen het gezin: 65 % doet meer activiteiten met het gezin; 43 % zegt dat er niet meer conflicten zijn tussen kinderen en ouders en 51% zegt dat er niet meer conflicten zijn tussen broers en zussen. Anderzijds zijn er in één derde van de gezinnen meer conflicten tussen ouders en kinderen dan voor de crisis, zeker bij de jongste respondenten (25-34 jaar) zijn er meer conflicten tussen ouders en kinderen. Mogelijk is dit te verklaren door de moeilijke combinatie van gezin en werk in deze leeftijdsgroep. Voor jonge kinderen is het moeilijker om de nieuwe situatie te begrijpen dan voor oudere kinderen: mama en papa zijn wel thuis maar hebben geen tijd voor hen. Dat is hét recept voor moeilijk gedrag van de kinderen

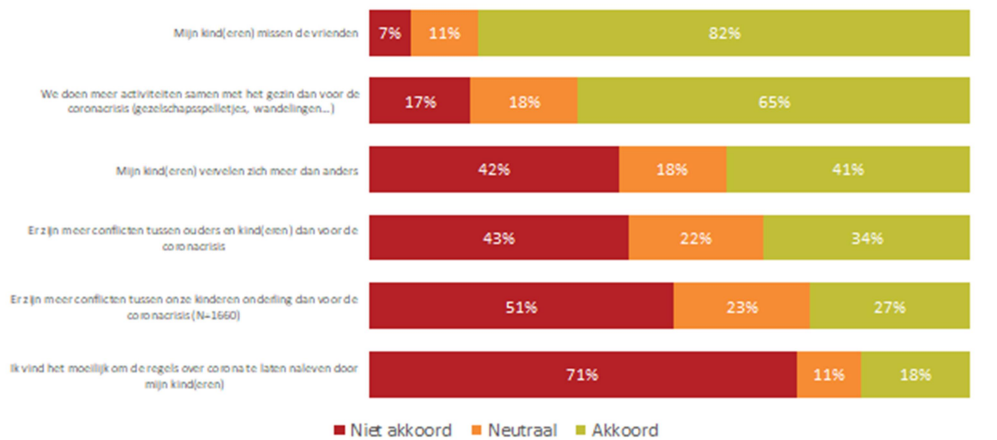
In 27% van de gezinnen zijn er meer conflicten tussen broers en zussen. Hier zien we dat er in de leeftijdscategorie 45-54 jaar – de ouders van tieners en studenten – minder conflicten zijn. Het gezin kan nu een belangrijk vangnet zijn. Daarom moeten we extra alert zijn voor die kinderen die dat niet hebben.

In vier op tien van de gezinnen vervelen de kinderen zich meer dan voor de coronacrisis, maar in een even grote groep is dat niet het geval. Een meerderheid van de ouders vindt het niet moeilijk om de coronaregels te laten naleven; 18% van de ouders vindt het wel moeilijk. In de leeftijdsgroep 25-34 vindt 28% van de ouders het moeilijk.

Grafiek 16

SOCIAAL CONTACT THUISWONENDE KINDEREN

In welke mate ga je akkoord met de volgende stellingen over je thuiswonende kind(eren)?

N=2056

5 Waar maken gezinnen zich zorgen over?

De bevraging bevatte 1 open vraag: waar maak je je in jouw gezin het meeste zorgen over tijdens deze coronacrisis? Het was niet verplicht om deze vraag in te vullen, maar toch kregen we van 60% van de respondenten een antwoord. We lazen alle antwoordden en gaven elk antwoord 1 of 2 thematische labels:

- Werk
- Financiële gevolgen
- Gezondheid(szorg)
- Normen en waarden
- Onzekerheid
- Opvoeding
- Psychologische belasting
- School
- Sociale en familiale relaties

Het thema werk kwam het vaakst aan bod: bijna één op drie van de antwoorden ging over dit thema. De respondenten hebben het voornamelijk over de moeilijke combinatie van thuiswerk met de zorg voor kinderen, de combinatie van werk en gezin bij respondenten die nog buitenshuis werken en de (positieve/negatieve) houding van de werkgever. De volgende tien citaten illustreren dit:

1. “De combinatie thuiswerk-kind-huishouden is heel zwaar. Ik heb meer werk dan voordien en ik moet nu ook fulltime mama, poetsvrouw en kok zijn. Gedeeld met mijn man maar hij heeft dezelfde problemen. Er is nul tijd voor vrije tijd in de week en het weekend wordt besteed aan klusjes en huishouden. Het is echt heel zwaar en wordt moeilijk om weken vol te houden.” (vrouw, 1 kind, 25-34 jaar)
2. “Ik maak me zorgen over het feit dat we nu alle vakantie moeten inzetten om ons kind op te vangen wegens sluiting van de crèche. Hoe gaan we dan later in het jaar de rest van de vakantie periodes kunnen opvangen?” (man, 1 kind, 35-44 jaar)
3. “De combinatie van de hulp aan mijn kinderen bij het organiseren/plannen/uitleggen/verbeteren van hun schoolwerk en een dagdagelijkse 9-to-5 job, maakt dat ik momenteel werkdagen heb tot 11u 's nachts (weekends incl.) En nog heb ik het gevoel dat ik niet genoeg doe...” (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)
4. “Ik KAN gewoon niet werken van thuis uit met 3 kleine kindjes, maar dat is eigenlijk wel de bedoeling. Dit is zo niet vol te houden.” (Vrouw, 3 kinderen, 25-34 jaar)
5. “Ik vind het verschrikkelijk moeilijk de combinatie van telewerk - schoolwerk - huishouden - boodschappen als alleenstaande mama van een kind van 7 en van 9. Het brengt veel spanningen mee, overstelpt van informatie/mogelijkheden om dag in te plannen voor kinderen, maar vraagt veel energie. Organisatorisch is dit een hel. Alsook het motiveren van de kinderen, structuur blijven handhaven en dit geldt ook voor mezelf.” (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)
6. “2 werkende ouders, 1 kindje van 1 jaar en 1 van 3 jaar... We kunnen dit ritme van werk/gezien niet lang combineren op deze manier en zullen er onderdoor gaan als dit langer aanhoudt... Het is voor ons onmogelijk om beiden fulltime te werken van thuis en ondertussen op 2 kleine kindjes te letten & bezig te houden. Wij kunnen deze situatie echt niet lang aan.” (man, 2 kinderen, 35-44 jaar)
7. “Ik ben een alleenstaande mama en weet eerlijk gezegd niet hoe ik de combinatie zorg voor een 1 jarige en thuiswerk ga blijven combineren de komende weken of zelfs maanden. Mijn werkgever is gelukkig wel flexibel maar ik voel me er zelf niet goed bij. Ben heel gestresseerd en opgejaagd en dat is voor niemand fijn.” (vrouw, 1 kind, 35-44 jaar)
8. “Als verpleegkundige werk ik tegenwoordig 10u of 12u na elkaar. Mijn echtgenoot doet aan thuiswerk maar ook aan 125%. Door de drukte op mijn werk voel ik me erg teleurgesteld tav mijn kinderen. Hoe kan ik poetsen (de poetshulp is ook afgezegd), eten maken, opruimen en heel veel huiswerk maken met mijn 3 kinderen in het uurtje dat ik mijn kinderen dagelijks kan zien? Nu wordt gevraagd voor zelfstudie voor nieuwe leerstof...er wordt geen rekening gehouden met mensen die nu 200 procent hun job doen. Waarom mogen mijn kinderen niet naar de opvang?” (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)
9. “Weinig tot geen begrip van de werkgever. We werken beide van thuis, één verantwoordelijke job in proefperiode. Slechte evaluatie door te weinig inzet! Hoe kan je dagelijkse opvang van 2 levendige kleuters combineren met thuiswerken. Naar grootouders kan/mag niet, school ook niet. Hoe lang we nog overeind blijven...weet ik niet.” (man, 2 kinderen, 35-44 jaar)
10. “Het gebrek aan flexibiliteit bij mijn werkgever. Thuiswerken combineren met de opvang van kinderen is niet toegestaan. De uren die je overdag niet kan werken door opvang voor de kinderen, moeten 's avonds worden ingehaald. Lukt dat niet, dat moet je verlof nemen.

Onze nachten zijn nog onderbroken waardoor het zeer vermoeiend is om 's avonds nog opnieuw te moeten beginnen werken.” (vrouw, 2 kinderen, 35-44 jaar)

Iets meer dan één op tien gezinnen hebben het in hun antwoord over de schoolsituatie van (één van) hun kinderen. Deze ouders maken zich zorgen over schoolachterstand, te veel of net te weinig schoolwerk, de moeilijkheden om kinderen te begeleiden bij schoolwerk, de onzekerheid over de duur van de maatregelen... Wanneer ouders zich zorgen maken gaat het vaak om een combinatie van schoolgebonden (coördinatie en dosering schoolwerk, digitaal onderlegd, goede communicatie met leerling en ouder, realistische verwachtingen), leerlinggebonden (leeftijd, specifieke onderwijsnoden, zelfstandig kunnen werken, vlot leren, digitaal onderlegd en uitgerust) en oudergebonden (gezinssituatie, werksituatie, digitaal onderlegd en uitgerust...) kenmerken.

Ouders verwijzen soms ook naar de moeilijker situatie in kansarme gezinnen en naar de grote verschillen tussen scholen. De bevraging werd afgenomen na twee weken schoolsluiting. We zien ook begrip voor deze nieuwe situatie en het zoeken naar de beste manier van werken door de scholen en leerkrachten.

We selecteerden tien citaten om dit te illustreren:

11. Vooral de oudste thuiswonende (laatste middelbaar) had al wat achterstand mbt schoolwerk. Ik heb de indruk dat ze zich moeilijk kan concentreren (was voordien ook al moeilijk). Ik heb samen met haar een lijst gemaakt met al haar schoolwerk, maar heb niet het idee dat ze hiervan al veel heeft kunnen schrappen. Ik wil er ook niet gaan naast zitten. Ze dient zelf haar verantwoordelijkheid te nemen, volgens mij. (vrouw, 4 kinderen, 35-44 jaar)
12. Mijn kinderen hebben beide een leerstoornis waardoor ik na mijn (stresserende) dagtaak in het ziekenhuis nog 1 tot 1,5u met hen aan de schooltaken moet werken. Mijn zoon krijgt normaal redelijke aanpassingen van zijn schoolwerk, maar moet nu dezelfde taken maken als de rest van de klas en dat lukt dus niet zonder mijn begeleiding. (vrouw, 2 kinderen, 35-44 jaar)
13. Afhankelijk van de school ontbreekt het soms aan coördinatie tussen de leerkrachten, waardoor informatie gefragmenteerd wordt en het voor de kinderen onduidelijk wordt wat er precies verlangd wordt en tegen wanneer. Bij momenten wordt er hierdoor te veel verwacht van de kinderen, maar ook doordat leerkrachten er soms ten onrechte van uit gaan dat de kinderen zomaar op elk moment kunnen beschikken over een computer. Dat is bij ons althans niet het geval: 3 computers voor 5 personen waaronder wijzelf, dus eigenlijk maar 1 computer voor 3 kinderen. (man, 3 kinderen, 35-44 jaar)
14. De leerkrachten doen meer dan hun best maar soms is de hoeveelheid taken echt overdreven. Ook al zou het niet mogen, er wordt toch nieuwe leerstof gegeven. Maak me zorgen over oudste zoon die in laatste middelbaar zit en die tandje moest bijsteken om tekorten van met nieuwjaar weg te werken... gaat hij slagen dit jaar? En jammer dat al de leuke dingen zoals 100 dagen, eindejaarsreis,...niet kunnen doorgaan. Maar dit is niets in vergelijking met de kwetsbare kinderen: zonder laptop, zonder tuin, zonder hulp van ouders. (vrouw, 2 kinderen, 45-54 jaar)

15. De 2 oudsten zitten in middelbaar: daar is alles goed georganiseerd, duidelijke communicatie (hoger middelbaar iets minder dan lager). De jongste zit in de lagere school: daar weten de leerkrachten zelf niet goed hoe ze lessen/opdrachten kunnen organiseren. Ik heb zelf veel overgenomen door op allerlei sites te zoeken en dingen af te printen. Maar het is zoeken voor iedereen.
16. Mijn kinderen willen op deze vraag zelf aangeven : 'we maken ons zorgen over de examens, het is tijdrovend om alles op de computer te doen en het overzichtelijk te houden, we maken ons zorgen dat we iemand kunnen verliezen door deze ziekte' . Ikzelf sta in het onderwijs en heb het mentaal/emotioneel moeilijk met de kwetsbare kinderen die nu misschien uit de boot vallen op diverse vlakken, ik kan mijn leerlingen moeilijk los laten. (vrouw, 2 kinderen, 45-54 jaar)
17. De school heeft énorm veel huiswerk. Ze zit van rond 10 uur tot zeker 19 uur 's avonds bezig voor 't school. Ik heb al een mail naar haar klastitularis gestuurd maar ze sussen dit weg. Ik heb schrik dat ze er onderdoor gaat gaan want heb haar al een paar keer wenend aangetroffen omdat ze door het bos de bomen niet meer ziet door het werk dat er dagelijks bij komt. Is er ECHT over ! Het is niet omdat ze in de Latijnse zit dat ze niet anders mogen doen dan in hun boeken duiken. (vrouw, 1 kind, 45-54 jaar)
18. Ik maak me zorgen over het evenwicht tussen dat wij vinden dat school best gelost mag worden, omdat het ook voor kinderen verwarrende tijden zijn en de school die nog wel best veel verwacht. Als we alles willen doen wat door leerkrachten wordt aangeboden, met de begeleiding die onze kinderen nodig hebben, zijn we hier de hele dag mee bezig. (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)
19. Mijn zoon zit in zijn eerste jaar unief en zat op kot. Nu moet hij thuis studeren. Hij heeft wel een eigen kamer maar hij kan zich moeilijk concentreren door de vele kinderen die in hun tuin spelen. Het valt hem en zijn medestudenten zwaar om elke dag te blijven studeren en vol te houden omdat het nu precies is of ze al in de blok of examenperiode zijn. (vrouw, 2 kinderen, 45-54 jaar)
20. De ene lagere school pakt het helemaal anders aan dan een andere lagere school. Bij onze neefjes is er elke week een duidelijke opdracht die moet gemaakt worden, in de vorm van een soort huiswerk. Onze kinderen hebben de 13de maart één bundel gekregen en daarmee hebben ze het tot nu toe moeten doen. Dit was tot nu toe absoluut te weinig. Ze vervelen zich en hebben geen doelen om naartoe te werken. (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)

Veel respondenten maken zich zorgen over de gezondheid van hun familie (zeker over de grootouders) en er is ook angst om zelf ziek te worden of om anderen te besmetten. Ook de onzekerheid over de impact van de crisis en de duur van de maatregelen valt veel gezinnen zwaar. De enquête werd afgenomen twee weken na de start van de strenge maatregelen, maar toch zijn er al verwijzingen naar de lange termijn. Wat met de zomervakantie bijvoorbeeld? Of de examens op het einde van het schooljaar? Er is onzekerheid over werk en over school, maar ook over het gezinsinkomen en hier en daar lezen we over spanningen in het gezin. We zien ook dat gezinnen die het om allerlei redenen voor de coronacrisis reeds moeilijk hadden, het nu extra zwaar hebben.

Selectie van tien citaten die dit illustreren

21. Wij zijn een gezin met twee zorgenkinderen en zien heel ons netwerk in elkaar storten. Onze jongste zoon mist al zijn kinesitherapie, wat zware gevolgen gaat hebben met betrekking tot spasticiteit en spierverskortingen. Onze middelste zoon werd normaal opgenomen op een psychiatrische afdeling, maar dit is niet door kunnen gaan. Ondersteuning van school en dagopvang is volledig weggefallen. Het is loodzwaar om al deze zorg volledig op ons te nemen. (vrouw, 3 kinderen, 35-44 jaar)
22. Ik maak me zorgen of ik er goed aan doe mijn kind naar de crèche te sturen (7 maand oud). Bang dat zij toch ziek wordt en/of ons besmet waardoor wij zwaar ziek worden en niet voor haar kunnen zorgen. Vind weinig duidelijkheid over veiligheid in crèche. (vrouw, 1 kind, 25-34 jaar)
23. Ik ben een grootmoeder van bijna 60jaar en kan mijn eigen kleinkinderen niet zien. Maar ik werk wel halftijds in de buitenschoolse kinderopvang, met kindjes tussen 2,5 en 12jaar. Ook al is de opkomst van kindjes zeer beperkt voel ik me niet veilig. (vrouw, 55-64 jaar)
24. Mijn middelste zoon is pas zelfstandige geworden, hij is traiteur en werkt hard. Daar heb ik wel veel zorgen rond of hij het volhoudt en ook niet ziek wordt. Ik zelf ben verpleegkundige en heb wel schrik om mijn naasten te besmetten, eerder dan schrik dat ik zelf zou ziek worden. (vrouw, 3 kinderen, 45-54 jaar)
25. Ik maak me zorgen over de relatie met mijn partner, veel meer spanning en druk. (vrouw, 2 kinderen, 25-34 jaar)
26. De kinderen missen hun kameraden. Ze krijgen ook geen duidelijkheid: wanneer mogen we terug naar school? We werken met een maandkalender, maar aftellen naar een bepaalde datum kan nu niet. Ze vangen veel op via de radio/karrewiet/van gesprekken tussen volwassenen, en begrijpen niet alles. Ze weten hoe belangrijk het is de handen te wassen, dat ze niet met de vriendjes mogen spelen op de straat. Ze begrijpen ook waarom. Ik vrees dat ze terughoudend zullen blijven. Als de school terug start zullen de leerkrachten eerst en vooral moeten zorgen dat alle leerlingen zich terug op hun gemak voelen, en niet meteen focussen op het inhalen van de achterstand. (vrouw, 2 kinderen, 25-34)
27. Hoe lang het gaat duren? Hoe strikt we moeten zijn met de liefjes, waarmee ze steeds samen waren; kunnen we hen tot onze 'bubbel' behorend beschouwen? Zal iedereen (zeker onze ouders) gezond blijven? Kan onze droomreis die we in augustus gepland hebben met de grote familie doorgaan? (vrouw, 4 kinderen, 45-54 jaar)
28. Zullen wij (als grootouders) onze kinderen en kleinkinderen binnen afzienbare tijd nog mogen zien en knuffelen? Gaat de wereld er nog uitzien zoals even tevoren? Zullen hun sportieve engagementen nog in de 'picture' komen te staan? Zal deze coronatijd de rest van onze levensjaren hypothekeren? We maken onze zeer grote zorgen voor onze, onze kinderen en onze kleinkinderen! Zowel in deze coronatijd als in de toekomst. (man, 4 kinderen, 65+)
29. Ik maak me zorgen om mijn pleegzoon. De bezoekrechten van zijn ouders zijn weggefallen door de coronacrisis. Voorlopig mist hij hen nog niet te hard omdat we telefonisch contact behouden. Ik vraag me af of hij dit nog een aantal weken kan volhouden. (man, 1 kind, 35-44 jaar)
30. Ik voel me vooral schuldig omdat ik verlamd ben door angst en stress. Heel veel mensen nemen mooie initiatieven en mij lukt dat niet. Ik ben al blij als ik me een beetje kan concentreren op mijn werk. (vrouw, 25-34 jaar)